

La presa del poder per Vladimir Putin

La novel·la de Giuliano da Empoli (Gran Premi de Novel·la de l'Acadèmia Francesa, 2022, versió catalana Edicions 62) parteix del personatge de ficció Vadim Baranov per articular una mena d'assaig polític sobre els darrers anys de la història russa, posant el focus en el procés de construcció, gairebé escenogràfic, de la figura de Vladímir Putin. Baranov —personatge inspirat, entre d'altres, en el primer cap de gabinet de Putin— es presenta com un director teatral d'avantguarda i expert en formats de tele-realitat que aplica una visió profundament cínica dels mecanismes del poder per alimentar el seu tsar fins a consolidar un nou ordre polític. El seu objectiu, és clar, vol evitar que Rússia esdevingui la Disneyland oligàrquica de l'era Ieltsin. Per aconseguir-ho, ha de restaurar la verticalitat del poder estatal, apostant amb el rearmament ideològic de la nació a partir d'un nacionalisme d'Estat que recuperi el pes simbòlic i geopolític de la “gran Rússia”. El discurs de la novel·la resulta especialment potent perquè, a través de la ficció, dissectiona els dispositius contemporanis de dominació. Da Empoli parla de la fabricació del lideratge carismàtic, de la manipulació mediàtica, de la conversió de la política en espectacle i de la instrumentalització del conflicte militar com a eina de cohesió interna. En aquest marc s'entenen la preocupació de Putin davant la deriva europeista d'Ucraïna, que és viscuda com una amenaça existencial a l'espai d'influència rus. També es reflexiona sobre com el govern rus va promoure estructures paramilitars com el grup Wagner o de l'ús sistemàtic de tècniques pròpies de la telerealtat per construir un relat d'estabilitat i revenja històrica. En la Rússia de Putin, la política deixa de ser gestió i esdevé dramatúrgia del poder, amb una clara rehabilitació del valor militar com a eix vertebrador de la identitat nacional.

Olivier Assayas —amb la col·laboració de l'escriptor Emmanuel Carrère— adapta a *El mago del Kremlin*, aquesta difícil novel·la-assaig per convertir-la en una ficció que pretén il·luminar les estratègies de poder d'una Rússia després del col·lapse soviètic. *El mago del Kremlin* es presenta com una gran producció, parlada de manera discutible en anglès, i interpretada per estrelles com Paul Dano en el paper de Baranov i Jude Law com un Putin caricaturesc però funcional dins la proposta. El film s'articula a partir de les converses entre un Baranov apartat del poder i un periodista nord-americà, un recurs que permet introduir el relat retrospectiu, però que, en la primera part, cau en certs excessos. Rússia hi apareix retratada com una orgia permanent de la democràcia postcomunis-

EL MAGO DEL KREMLIN

Le Mage du Kremlin

País: França, 2025

Direcció: Olivier Assayas

Guió: Emmanuel Carrère, Olivier Assayas

Intèrprets: Paul Dano, Jude Law, Alicia Vikander, Tom Sturridge

Gènere: Drama, thriller

Durada: 156 min

Idioma: Anglès

Subtítols: Castellà

No recomanada per a menors de 12 anys

ta, dominada per l'hedonisme, la corrupció i l'acumulació obscena de riquesa. Assayas es mou sovint en la caricatura, especialment en la representació de les borratxeres de Borís Ieltsin i el seu progressiu desgast polític. Ieltsin és presentat com l'artífex d'un model ultraliberal que va sotmetre l'Estat als interessos oligàrquics i que, segons el relat, calia revertir per evitar la desintegració del país. L'aparició de Vladímir Putin com a figura d'ordre enmig del caos fa que la pel·lícula guanyi solidesa narrativa. Assayas ens condueix, per capítols, a través d'alguns dels moments clau de la Rússia del segle XXI, com l'enfonsament del submarí Kursk l'agost del 2000, la guerra de Txetxènia, les reaccions del Kremlin davant les primeres mobilitzacions de la plaça del Maidan de Kíiv el 2004 i, finalment, l'annexió de Crimea.

El film pot llegir-se com la crònica de l'ascens d'un nou tsar, centrada no tant en el líder com en els seus “cuiners”, és a dir, en els arquitectes simbòlics i comunicatius que van modelar el relat del poder. A diferència de la novel·la, Assayas desplaça el centre de gravetat cap a la dimensió més fictícia del relat, atorgant més pes al personatge de Baranov, però no renuncia a una dissecció dels sistemes de poder contemporanis que, en els seus millors moments, resulta lúcida i incisiva. La proposta obre un debat pertinent sobre la naturalesa del lideratge autoritari en l'era mediàtica i sobre la fragilitat de les democràcies liberals davant la combinació de ressentiment nacional, control informatiu i voluntat de restauració imperial.

Àngel Quintana

Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona